

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

DOKTORI DISSZERTÁCIÓ TÉZISEI

Balogh Lídia

„Színvakság” vagy „őszinteség”?
A faji és etnikai hovatartozás mint szenzitív adat a hírmédiában

Filozófiatudományi Doktori Iskola

Dr. Boros Gábor DSc, egyetemi tanár, a Doktori Iskola vezetője

Film-, média- és kultúraelmélet program

Dr. György Péter DSc, egyetemi tanár, a doktori program vezetője

A bizottság tagjai és tudományos fokozatuk:

A bizottság elnöke: Dr. György Péter DSc, egyetemi tanár

Felkért bírálók: Dr. Neményi Mária DSc, professzor emerita

Dr. Müllner András PhD, habilitált egyetemi docens

Titkár: Dr. Vidra Zsuzsanna PhD, főiskolai docens, egyetemi adjunktus

Tagok: Dr. Hammer Ferenc PhD, habilitált egyetemi docens

Dr. Örkény Antal DSc, egyetemi tanár (póttag)

Dr. Habil. Kovács Éva Judit, tudományos tanácsadó (póttag)

Témavezető és tudományos fokozata:

Dr. Pap András László DSc, egyetemi tanár

Budapest, 2015

A szerző meggyőződése, hogy a kisebbségek méltányos médiareprezentációjához, a kisebbségi vonatkozású témák objektív és körültekintő megjelenítéséhez bármely közösségnek – össztársadalmi szinten – jelentős hosszú távú érdeke fűződik: a média ugyanis fontos szerepet játszhat a kisebbségi csoportok társadalmi integrációjának előmozdításában, a különböző etnikai csoportok együttélésének megkönnyítésében és ezáltal a társadalmi stabilitás megteremtésében. Figyelembe veendő, hogy a rasszizmusnak nem csak a nyílt gyűlöletben vagy megvetésben testet öltő, „klasszikus” változata jelenthet veszélyt, de a huszadik század utolsó évtizedei óta (a nyugati világban) kialakuló, „modern” formája is. A rasszizmus modern formája, amint arra Robert M. Entman¹ rámutat, megnyilvánulhat például a kisebbségek részéről felmerülő követelések jogosságának mégoly visszafogott, ám annál kitartóbb megkérdőjelezésében. Egyes politikai erők számára vitatható kisebbségi követelés lehet például az elismerésre, társadalmi megbecsültségre vonatkozó igény – Christopher McCrudden² a társadalmi egyenlőség különböző felfogásainak bemutatásakor utal erre –, illetve egy kisebbségi csoport kifejezett igénye a pozitív(abb) médiareprezentációra. Mindennek kapcsán nem tévesztendő szem elől az a tényező, amelyre például Teun Van Dijk³ hívja fel a figyelmet az ezredfordulón megjelent „New(s) Racism” című, a „neorasszizmus” és a hírmédia viszonyát vizsgáló művében: vagyis, hogy a „fehér” közönség jelentős része ellenérdekeltnek érezheti magát a kisebbségek mediaképének javításában.

A disszertáció azt a kérdéskört szándékozik körüljárni, hogy a média által közvetített, illetve feldolgozott történetekben hogyan és miért (vagy miért nem) jelenik meg a szereplők etnikai háttere vagy bármilyen etnikai vetület. Illetve, az is kérdésként merülhet fel, hogy hírérték szempontjából elérik-e a (valamilyen módon) kisebbségi témájú hírek a bekerüléshez szükséges küszöböt. Hiszen, amint arra például Stuart Hall⁴ utal, az újságírók és szerkesztők „rutinszerűen döntenek el, hogy melyik történetnek van hírértéke és melyiknek nincs; melyik történetből lesz vezetőanyag, és melyek a viszonylag jelentéktelen történetek; melyik történetre kell ráállni, és melyiket kell ejteni”.

A disszertáció a jelenlegi és közelmúltbeli magyarországi médiát, illetve annak társadalmi környezetét helyezi a fókuszba; ugyanakkor arra is törekszik, hogy az egyes jelenségeket –

---

¹ Entman, Robert M. 1992. „Blacks in the news: Television, modern racism and cultural change.” *Journalism Quarterly* 69(2):341-361. 342–343. o.

² McCrudden, Christopher. 2005. „Thinking about the Discrimination Directives.” *European Anti-Discrimination Law Review* (1, No. 18):17–23.

³ Van Dijk, Teun A. 2000. „New(s) Racism: A discourse analytical approach.” In *Ethnic minorities and the media: changing cultural boundaries*, ed. Simon Cottle. Buckingham, Philadelphia: Open University Press. 37. o.

⁴ Hall, Stuart, Chas Critcher, Tony Jefferson, John N. Clarke and Brian Roberts. 1978. *Policing the Crisis: Mugging, the State and Law and Order*. London: Palgrave Macmillan. 53. o.

szükség és lehetőség szerint – nemzetközi összefüggésben vizsgálja. A médián belül a hírmédia képezi az értekezés tárgyát; a kontextushoz tartozó szórakoztató műsorokról, dokumentum- és játékfilmekről csak rövidebb kitérők során esik szó. Csupán az utalások szintjén kerülnek szóba a tényleges média területén kívül eső kvázi médiumok – például blogok, közösségi oldalak (vagy akár a hírportálok kommentelési felületei) –, amelyeknek a jelentősége kétségtelen ugyan, a kisebbségekkel szembeni előítéletek és a szélsőséges nézetek terjesztését illetően is, ám ennek a területnek a vizsgálata sok szempontból szétfeszítette volna a kutatás kereteit.

* * *

Az I. fejezet – amely „*A magyarországi kontextus*” címet viseli – az etnicitás, illetve a kisebbségek – a magyarországi viszonyok közepette elsősorban a roma kisebbség – médiareprezentációjával kapcsolatos kérdések kontextusát vázolja: a vonatkozó jogi rendelkezések bemutatásával, valamint a rendszert működtető intézmények releváns tevékenységének felidézésével kezdve, az önszabályozási normák ismertetésével folytatva, az társadalmi bünbakkeresés megnyilvánulási formáinak vizsgálatán keresztül. Tekintettel a magyarországi társadalmi viszonyokra – a kisebbségek közül elsősorban a romákra, illetve a romákkal szembeni társadalmi előítéletekre fókuszál, kitérve a „cigánybűnözés” mint kvázi koncepció térnyerésére, illetve áttekintve az erre épülő szélsőséges diskurzust leginkább tápláló eseteket 2006 (az olaszliszkai gyilkosság) óta. A fejezet áttekinti a magyarországi roma kisebbség médiareprezentációjára vonatkozó – társadalomtudományi – kutatási kezdeményezéseket is; három csoportra bontva a kapcsolódó projekteket: 1) a médiatartalmakra – pl. tartalomelemzés, diskurzuselemzés –; 2) a média közönségére – pl. médiafogyasztási felmérés, hatásvizsgálat –; 3) médiatartalmak előállítására vonatkozó – újságírók körében, illetve szerkesztőségekben végzett – kutatásokat. (A negyediként említhető jogi – médiaszabályozásra, illetve jogalkalmazásra vonatkozó – kutatásokról a fejezet korábbi – a jogi szabályozásról szóló – részében esik szó.)

A II. fejezet – amelynek címe: „*Házirendsértők, gyanúsítottak, áldozatok és hősök: az etnicitás megjelenítésének újságírói szempontjai*” – a disszertáció szerzője által két, 2013-ban és 2014-ben lebonyolított empirikus kutatás arra kérdésre, illetve kérdéskörre keres választ, hogy a hírek szereplőinek etnicitására vonatkozó információk megjelenítése kapcsán (magyarországi kontextusban) milyen megoldásokat tartanak elfogadhatónak a döntési helyzetben lévő szereplők, vagyis az újságírók és a szerkesztők; illetve, hogy milyen (explicit vagy implicit) érvek alapján tartják helyesnek az általuk preferált megoldásokat.

Feltételezhető, hogy automatikusan alkalmazható szabályok aligha alkothatók ezen a területen, tekintettel nemcsak a faji/etnikai kategóriák fluiditására, de a különféle esetek és helyzetek sokféleségére is. A hipotézis magában foglalja azt is, hogy az etnicitás megjelenítésére vonatkozó szerkesztőségi döntések nemcsak íratlan, de kimondatlan, sőt, esetleg megfogalmazatlan elveken alapulnak. Emiatt a fókuszcsoporthoz tartozó interjú jelent az optimális kutatási módszert az elvek, valamint az azokhoz kapcsolódó érvek, érvrendszerek feltárásához és azonosításához. A résztvevők ugyanis inspirálhatják egymást, reflexióikkal ösztönözhetik az álláspontok kikristályosodását, valamint a vita során újabb releváns kérdéseket vehetnek fel.

A fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetések résztvevői négy történetet hallgattak és vitattak meg: az első egy „kulturális konfliktus”-on alapuló incidensről szólt; a második egy olyan bűncselekményről, amelynek egy „fehér” középosztálybeli nő az áldozata, a feltételezett gyilkos pedig roma; a harmadik történetben egy társadalmilag marginalizált helyzetű (és talán roma) nő az áldozat; a negyedik történetben pedig a pozitív hős szerepét tölti be egy roma férfi.

A fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetések során megfogalmazott vélemények – a várakozásoknak megfelelően – igen összetettek és cizelláltak voltak arra vonatkozóan, hogy a hírmédiában mikor és milyen módon képzelhető el a történetek szereplőinek etnicitása. A beszélgetések alapján mindkét csoport résztvevői számára magától értetődőnek tűnt, hogy az ezen a területen felmerülő kérdések mérlegelésekor az újságírónak figyelembe kell vennie a média szerepét a sztereotípiák, és ezáltal a társadalmi légkör alakulását tekintve. Mindkét csoport esetében, mindegyik téma kapcsán hangsúlyosan merült fel a magyarországi társadalom előítéletessége a roma kisebbséggel szemben mint egy olyan tényező, amelyet az újságírónak messzemenőig figyelembe kell vennie a munkája során. Amint az utalásokból kiderült, a közönség előítéletességének manifesztációi elsősorban két csatornán jutnak el az újságírókhoz: az online felületek esetében a cikkekhez kapcsolódó – felhasználói nevek mögül közzétett – kommentek révén, valamint a közösségi oldalakon – jellemzően névvel, vállalt személyazonossággal – megosztott tartalmak révén. Az utóbbi fórumtípussal, nevezetesen a Facebookkal kapcsolatban felmerült, hogy a jelentősebb követőtáborral rendelkező oldalak adott esetben nagyobb közönséget érnek el, mint a médiaorgánumok szinte bármelyike, és ilyen szempontból irrelevánsnak tűnik a sajtó minden erőfeszítése, hogy a szakmai-etikai normákat alakítsa ki, illetve küzdjön a társadalmi sztereotípiák ellen.

Ami a konklúziókat illeti, noha azt illetően nem volt egyetértés, hogy a (többségi) társadalom gondolkodásának megváltoztatására képes lehet-e a sajtó, szóba került például a média ereje a társadalmi integrációért felelős döntéshozókra való nyomásgyakorlást illetően. Felmerült némi szkepszis a társadalmi helyzet megváltoztatásának, visszafordításának esélyére vonatkozóan, illetve felvetődött, hogy a társadalmi problémák megoldása nem feltétlenül a média feladata. A média lehetőségeit illetően ebben a körben merült fel hangsúlyosabban a kapacitáshiány kérdése is; vagyis az, hogy az összetett társadalmi jelenségek bemutatásához feltárásához időre és humánkapacitásra – azaz, végső soron anyagi forrásokra – lenne szükség a szerkesztőségek részéről, ami nem áll rendelkezésre korlátlan mennyiségben.

A III. fejezet – amely a *„Rokonok vagy hozzátartozók? Az etnicitás burkolt megjelenítésének feltételezett módja a rendőrségi hírekben”* címet viseli – egy esettanulmányon keresztül annak illusztrálását célozza, hogy milyen burkolt módokon jelenhetnek meg a magyarországi hírmédiában az etnicitásra – leginkább a roma etnicitásra – vonatkozó információk, és ezáltal hogyan közvetíthetnek rejtett üzenetek a hírekben bemutatott történetekre vonatkozóan. Az esettanulmány ilyen szempontból vizsgálja a Magyar Rendőrség online hírközlő felülete, a *Police.hu* gyakorlatát; vagyis egy olyan (kvázi) médiumét, amellyel szemben elvárható az objektivitás és neutralitás, abból az elvből következően, hogy a rendőrségnek etnikai vagy egyéb alapú megkülönböztetés nélkül kell szolgálnia a társadalom tagjait. A tartalomelemzés módszerére alapuló esettanulmány koncepciója nagyban épít Bernáth Gábor és Messing Vera *„Szélre tolvá”* címmel 2012-ben közreadott kutatási jelentésének azon megállapítására, amely szerint a „rokonság” kifejezés alkalmazása a magyarországi médiában – akár tudatosan, akár tudattalanul alkalmazott eszközként – arra szolgálhat, illetve annak engedhet teret, hogy a történet szereplőit a közönség romaként azonosítsa.

Az esettanulmány arra a kérdésre keresi a választ, hogy ez a jelenség, azaz a szereplők roma etnicitásának sugalmazása a „rokoni” kapcsolataik emlegetése révén, megfigyelhető-e – és ha igen, milyen módon és mértékben – a rendőrség hivatalos hírközlő honlapja esetében. A kérdés relevanciáját egyfelől az adja, hogy a *Police.hu*-t nemcsak kiemelt forrásként kezelik a különböző médiumok, de gyakran változtatás nélkül veszik át innen a híreket. Másrészt azért tűnik kézenfekvőnek a *Police.hu* vizsgálata, mert ezen a felületen koncentráltan jelennek meg bűnügyi hírek, amelyek, tekintettel a „cigánybűnözés” mint bűnügyi koncepció makacs jelenlétére a közgondolkodásban, feltételezhetően a melegágyát jelentik a megfigyelni kívánt jelenségnek. A hipotézis két részből áll: 1) előfordulhat, hogy a hírek olyan esetekben is utalnak a szereplők „rokonság”-ára, amikor a történet megértése szempontjából nincs szükség

arra a háttértudásra, hogy bizonyos szereplők egymás hozzátartozói, illetve, hogy bizonyos szereplőknek vannak hozzátartozói – hacsak nem kifejezetten annak az üzenetkomplexumnak az átadását célozza a többletinformáció, hogy ezek a szereplők romák, és ez nem véletlen (vagyis, a burkolt üzenet szerint esszenciálisan összefügg esetükben az etnicitás és a bűnügyekben való érintettség); 2) felmerül, hogy a „rokonság” kifejezés olyan esetekben is sugalmazó hatású lehet, amikor a történet szempontjából indokolt a szereplők hozzátartozói viszonyainak megemlítése, ám a hír szövegezője más szinonimát használna akkor, ha nem roma szereplőkről lenne szó.

Az elemzés nem cáfolta a hipotézis egyik elemét sem, vagyis rámutatott arra, hogy a *Police.hu* gyakorlatának egyes – a felvetett szempontokkal kapcsolatos – elemei alkalmasak lehetnek arra, hogy az olvasók számára burkolt üzeneteket közvetítsenek a hírek szereplőinek etnikai háttéréről, illetve álláspontot sugalljanak bizonyos társadalmi jelenségek beágyazottságáról és súlyáról. Az elemzés hipotézisének azon részét, amely szerint a bűnügyi hírek romák esetén olyankor is kitérnek a szereplők közötti hozzátartozói viszonyra, amikor arra a történet megértéséhez nincs szükség, néhány hír alátámasztani látszik. Ezek a hírek a társtettesek (illetve több gyanúsított) által elkövetett cselekmények esetében szolgálnak információval arra vonatkozóan, hogy az illetők „rokonok”, miközben az esetek többi részlete (például a helyszín vagy a cselekmény típusa) szintén erősíti annak valószínűségét, hogy az olvasó „dekódolja” a szöveget – vagyis roma szereplőket lásson a történetben. A hipotézis ezen elemének értékelésekor azonban megmutatkoznak a tartalomelemzés módszerének korlátai: azaz, hogy minden, ami a kategóriákon kívül esik, az elvész az elemzés számára, még ha releváns is lenne egyébként. A hipotézis másik része szerint a bűnügyi hírek esetében összefüggés lehet a hozzátartozókra vonatkozó szinonimák alkalmazása, valamint a között, hogy roma vagy nem roma szereplőkről van szó. Az elemzés során egyrészt az a sejtés alakult ki, hogy ez a tendencia, amennyiben létezik, nem feltétlenül a szereplők (feltételezett) etnicitásával függ össze, hanem a társadalmi helyzetükkel is. Vagyis, egyes szinonimák nagyobb valószínűséggel jelennek meg alacsony szocioökonómiai státuszú és/vagy roma szereplőkre vonatkozóan, más szinonimák pedig vagy középosztálybeli és/vagy nem roma szereplőkkel kapcsolatban a történetekben. A vizsgált kifejezések közül a „rokon” kifejezés alakjai mutattak bizonyos mértékű összefüggést a roma etnicitással, illetve az alacsonyabb társadalmi státusszal és a különféle devianciákkal. Az összefüggés nem csak az elkövetők, hanem a sértettek, illetve a történetben egyéb szerepet játszó viszonylatában is megfigyelhető volt. Megemlíthető az megfigyelés is, hogy minél megbotránkoztatóbb, minél

bizarrabb egy történet, annál nagyobb valószínűséggel fordul elő benne a „rokon” kifejezés (a „hozzátartozó” vagy a „családtag” helyett). Másfelől, az elemzés alapján érzékelhető olyan tendencia is, hogy a súlyosabb bűncselekmények, illetve a nagyobb horderejű esetek kapcsán nagyobb valószínűséggel fordulnak elő neutrálisabb szinonimák; leginkább a „hozzátartozó” kifejezés. Ezen kívül, a „hozzátartozó” kifejezés alkalmazása jellemző például olyan bűncselekmények esetén, amelyeknek az elkövetője a hír alapján kétségtelenül elítélendő, a sértettje pedig nem hibáztatható. Kijelenthető, hogy olyan hírekben figyelhető meg leginkább a „hozzátartozó” kifejezés alkalmazása, amelyek tárgyilagosan és komolyan közelítik meg a bemutatott történetet (vagyis úgy, ahogy az alapvetően elvárható lenne a rendőrségi kommunikáció esetében). Érdekes kép bontakozott ki az elemzésbe szintén bevont „családfő” kifejezés körül, amely a jelek szerint értékítélet közvetítőjeként működhet a rendőrségi hírekben: az esetek jelentős részében negatív szereplőkre – hatalmi helyzetükkel visszaélő, illetve diszfunkcionális apákra/férfiakra – utal. Más esetekben azonban – mégpedig általában romának és/vagy alacsony társadalmi státuszúnak feltételezhető sértettek esetében – sajátos pozitív színezetet kap ez az archaizáló kifejezés: az érintettek családi-közösségi szerepének hangsúlyozása mintha az olvasó együttérzésének fokozása céljából kapna helyet a szövegben.

Hangsúlyozandó, hogy a hozzátartozói viszonyok taglalása nem az egyetlen mód a szereplők roma etnicitásának és/vagy alacsony társadalmi státuszának sugalmazására, illetve különféle burkolt üzenetek vagy éppenséggel leplezetlen attitűdök közvetítésére. Ennek kapcsán említhető meg a hírek címének szerepe, amelyek sok esetben „blikkfangosak”; azaz szenzációhajhászok. Ez a jelenség érzékelhető a *Police.hu* portál esetében azért különösen aggasztó, mivel súlyos szereptévesztésre utal a híreket előállítását végző rendőrségi munkatársak részéről, akik az általuk képviselt intézménnyel szemben elvárható, kérlelhetetlen objektivitás kívánalma helyett bulvárújságírói ambícióiknak engednek.

Következtések. A fentiekben bemutatott empirikus kutatási eredmények, valamint a disszertációban áttekintett korábbi magyarországi kutatási projektek eredményei figyelemre méltóan rezonálnak egy 2012-es európai felmérés⁵ fő megállapítására, amely szerint: „az újságírók objektívek, de a média nem”. Ez a figyelemre méltó diszkrepancia, úgy tűnik, a magyarországi kontextust is jellemzi: míg a tartalomelemzési és médiamonitring-projektek rendre és egyöntetűen azt tárják fel, hogy a társadalmi hátrányokkal küzdő roma kisebbség ábrázolása a többségi, illetve mainstream médiában sztereotípiákon alapul és negatív, semmi

---

⁵ Rugar, Verica. 2012. *Getting the facts right: Reporting ethnicity and religion. A study of media coverage of ethnicity & religion in Denmark, France, Germany, Greece, Hungary, Italy, Lithuania, Slovakia and the United Kingdom*. Brussels: International Federation of Journalists. 4. o.

sem támasztja alá, hogy az újságírók és szerkesztők többsége – egyéni szinten – szándékosan festene rossz képet a romákról vagy más kisebbségekről a médiában.

Ami a helyzet javítására irányuló, különböző típusú erőfeszítéseket illeti, a magyarországi kontextust figyelembe véve, érdemes azokat költségvonzatuk szerint áttekinteni. Gyakorlatilag nem kerülnek semmibe azok a kezdeményezések, amelyeknek az a célja, hogy minél több szerepben tűnjenek fel – beleértve a magasabb presztízsű szerepeket is – kisebbségekhez tartozó emberek a médiában. Ez a megközelítés magyarországi viszonyok között például azt jelentené, hogy ne csak „vágóképként, némában” jelenjenek meg romák, vagy ne csak a kifejezetten romákat érintő témák, problémák kapcsán kerüljenek elő, hanem egyéb területek szakértőiként is megszólalhassanak olyan emberek, akik „történetesen romák”.

Viszonylag olcsó beavatkozási módszert jelentenek az újságírók tudatosságának növelésére, illetve érzékenységének fokozására irányuló programok. Ráadásul, ezek költségei leginkább csak a képzésen való részvétel miatt kiesett munkaerő szintjén érintik a szerkesztőségeket, hiszen magukat a képzéseket, illetve az újságírók számára összeállított, információkat és javaslatokat tartalmazó kiadványokat jellemzően az érintett hátrányos helyzetű csoportokat képviselő szervezetek nyújtják, saját forrásból, nem ritkán önkéntesek bevonásával. Az ilyen kezdeményezések bizonyára nem haszontalanok, hiszen a kisebbségek negatív médiaábrázolása mögött nem kizárható az az ok, hogy az újságíróknak a képzésük, illetve a munkájuk során nincs elegendő alkalmuk hozzájutni azokhoz az ismeretekhez, megismerni azokat a nézőpontokat, amelyek szükségesek lennének a kisebbségekhez valamilyen módon kapcsolódó történetek objektív feldolgozásához. Itt említhető meg, hogy minimális közpénz felhasználásával a rendőrségi kommunikáció is jelentős mértékben javítható lenne (a rendőrségi kommunikátorok képzése, illetve részletezettebb szakmai útmutatások kidolgozása révén).

Közepesen költségesnek tekinthetőek a kisebbségi csoportokhoz tartozó (leendő) újságírókat célzó képzési és gyakorlati programok, bár az eredményességhez a szerkesztőségek részéről a nyitottságon és a hosszú távú elkötelezettségen túl nyilvánvalóan az infrastrukturális feltételek biztosítására is szükség van. Figyelembe véve a rasszizmus jelenkori alakváltozásait, az is egyértelmű ugyanakkor, hogy a kisebbségi csoportokhoz tartozó szakemberek integrációja a média területén – például néhány „láthatóan” kisebbségi riporter megjelenése a képernyőn – a nemzetközi tapasztalatok szerint önmagában nem elegendő a mélyen gyökerező társadalmi előítéletek felszámolásához.

Jelentős források biztosítására, illetve átcsoportosítására lenne viszont szükség ahhoz – amint a jelen disszertációban bemutatott, újságírók körében folytatott kutatás eredményeiből leszűrhető –, hogy olyan médiatartalmak, például riportok, háttéranyagok jöjjenek létre, illetve kerüljenek a közönség elé, amelyek komplexitásukban mutatnak be egyes, kisebbségekhez kapcsolódó társadalmi jelenségeket. Ennek a problémának az orvoslása nyilvánvalóan nem várható el például az egyes újságíróktól vagy az ügyeletes szerkesztőktől, akik behatárolt döntési lehetőségek keretei között dolgoznak, a magasabb szintű döntésekre való befolyásuk pedig esetleges. A prioritások, illetve a forráselosztás újragondolása csakis magasabb szervezeti szinten – a fenntartó-tulajdonos részvételével – valósulhat meg, illetve olyan szakmai stratégiák kezdeményezése és elfogadása is csak ezen a szinten kerülhet sor, amelyek a diverzitás szempontjának horizontális alkalmazására, a kisebbségi kérdések „mainstreaming”-jellegű megközelítésére való elköteleződés jegyében jönnek létre.

Nincs azonban az a pénz, amellyel a média gyökeresen meg tudná oldani a társadalom előítéletességének felszámolását; illetve, a nyilvánvalóan körkörös ok-okozatiság ellenére sem tekinthető a média ezen feladat kizárólagos felelősének. Kérdés az is, hogy milyen esélye van vagy lesz a mégoly szabálykövetően és etikusan működő médiának a közgondolkodás alakításában – például a kisebbségek társadalmi integrációját érintő kérdésekben –, miközben a folyamatok egyre inkább esetlegessé válnak azáltal, hogy az olyan kvázi médiumokat, mint a blogokat vagy nagy követőtáborral rendelkező, egyre inkább alternatív értelmezési rezsimeként funkcionáló Facebook-oldalakat működtető aktorokat nem kötik sem a médiára vonatkozó jogszabályok, sem szakmai önszabályozási normák. Ennek a jelentőségét tovább növeli az a körülmény, hogy a Facebook egyre inkább hírforrásként szolgál az újságírók számára. Nem hagyható figyelmen kívül a politika szerepe a média napirendjének meghatározásában, így az sem, hogy működnek olyan politikai erők Magyarországon, amelyek számára a társadalmi problémák etnicizálásában megnyilvánuló romaellenesség vagy a xenofóbia a programjuk meghatározó része. A médiával szemben pedig aligha realisztikus az az elvárás – még ha egyes médiaszereplők tudatosan és határozottan törekszenek is erre –, hogy a politikai programokon alapuló nyilvános diskurzusokat elnémítsa vagy semlegesítse. Sőt, ebben a közegben számításba veendő az is, hogy a közönség egyes szegmensei számára – kereskedelmi szempontból is kifejezhető – értékkel bírhat a társadalmi jelenségek etnikai keretbe foglalása, illetve egyes témák vagy érvek bemutatásának mellőzése.

A jelölt publikációi a disszertáció témakörében:

- 1) Balogh Lídia – Füstös Mónika. 2015. „Szexuális erőszakkal, kapcsolati erőszakkal és prostitúcióval kapcsolatos hírek a magyar rendőrség honlapján: Észrevételek és javaslatok médiaetikai szemszögből.” *Magyar Rendészet* XIV:(1) pp. 59–72. (2015)
- 2) Pap András László – Balogh Lídia. 2013. „A bűncselekményekkel kapcsolatos beszédmódok és az etnikai adatkezelés kérdése.” In: Bogdán Mária, Feischmidt Margit, Guld Ádám (szerk.) *„Csak másban”: Romareprezentáció a magyar médiában.* Budapest–Pécs: Gondolat – PTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, pp. 281–307.
- 3) Balogh Lídia. 2012. „Possible Responses to the Sweep of Right-Wing Forces and Anti-Gypsyism in Hungary.” In: Stewart M (szerk.) *The Gypsy 'Menace': Populism and the New Anti-Gypsy Politics.* London: C. Hurst & Co. Publishers Ltd., 2012. pp. 241–263.
- 4) Balogh Lídia. 2010. „Az EBESZ ajánlásai Magyarország számára a romák elleni erőszak leküzdésére és a romák társadalmi integrációjának elősegítésére vonatkozóan.” *Föld-Rész: Nemzetközi és Európai Jogi Szemle* 3:(3–4) pp. 79–95.
- 5) Balogh Lídia. 2009. „Etnikai adatok kezelése a magyarországi sajtóban.” *Föld-Rész: Nemzetközi és Európai Jogi Szemle* 2:(3–4) pp. 81–91.

